

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תולדות

(חלק טו — שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תולדות, כו מריחשון — ב' כסלו, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תולדות ז

נאמר „ויברך אלקים את יצחק“, ופירש מותי“ (בפרשתנו¹) פירש רש”י: „נתיירא (אברהם) לברך את יצחק מפני שצפה את עשו יוצא ממנו אמר יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקב”ה וברכו“.

ולפי זה, קשה בפסוק דידן: ברכת הקב”ה בעצמו, בעל הברכות, שהיתה בידי יצחק, בוודאי כוללת אריכות ימים, וא”כ לא ה’ לו ליצחק לדאוג מיום מותו בשנת הקכ”ג לחייו, והא ראי’: אברהם ושרה שנתברכו מאת הקב”ה האריכו ימים יותר מקכ”ג שנה.

ולפיכך כתב רש”י שדאגתו של יצחק באה מזה שנכנס לפרק של חמש שנים לפני פטירת אמו; ובאמרו „הנה נא זקנתי“ היתה כוונתו לא לזקנה סתם, אלא לגיל מסויים, הקשור עם „פרק אמו“.

ועדיין יש מקום לשאול: כיצד עולה כלל זה בקנה אחד עם שנות חייו של יצחק בפועל, מאה ושמונים שנה⁵, הרבה יותר מחמש שנים „סמוך לפרקה“ דאמו? – וזאת מיישב רש”י בדבריו, שכמה אופנים בדבר: חמש שנים לפני או לאחרי „פרק אבותיו“; ובפרק אבותיו גופא, פרק אמו או פרק אביו. ואצל יצחק, שחי ק”פ שנים, נתקיים בפועל האופן דחמש שנים לאחרי פרק אביו⁶.

(5) וישלח לה, כח. הובא כבר בפירש”י פרשתנו כה, ל.

(6) כי משמע ד„פרק“ דכאן הכוונה אפילו באם ה’ מאורע וסיבה בחייו שלא האריך ימים

א. על התיבות „לא ידעתי יום מותי“ (בפרשתנו¹) פירש רש”י: „אמר ר’ יהושע בן קרחה אם מגיע אדם לפרק אבותיו ידאג חמש שנים לפניהם וחמש לאחר כן, ויצחק ה’ בן קכ”ג², אמר שמא לפרק אמי אני מגיע והיא בת קכ”ז מתה והריני בן ה’ שנים סמוך לפרקה, לפיכך לא ידעתי יום מותי שמא לפרק אמי שמא לפרק אבא“.

וצריך להבין:

(א) מה לו לרש”י לחפש טעמים לאמירת יצחק „לא ידעתי יום מותי“, בשעה שיצחק בעצמו הקדים וביאר טעמו: „ויאמר הנה נא זקנתי“ (ולכן „לא ידעתי יום מותי“)?

(ב) לשם מה הוצרך רש”י להביא את שם בעל המאמר³? מהו הפרט שאינו ברור, או אינו מחזור כל צרכו, המתבאר היטב ע”י הידיעה שפירוש זה אמרו ר’ יהושע בן קרחה?

ב. והביאור בזה: בפרשה הקודמת⁴

(1) כו, ב.

(2) מבר”ר פס”ה, יב.

(2*) כן הוא בכ”מ „קכג“, וכן לקמן בפרש”י בסוף הסדרה (ממגילה יז, א) דיעקב ה’ או בן סג. ולכאורה ה’ צריך לדאוג בהיותו בן קכב. וכמו שחי יצחק ה’ שנים סמוך לפרק אביו והי’ זה קפ שנים. ולהעיר מקרא לאדה”ז ריש הל’ ת”ת שלו.

(3) כמדובר כמה פעמים שע”ד הרגיל אין רש”י מציין שם בעל המאמר, וע”ד שבפסוק הקודם אינו כותב שפירושיו הם בתנחומא וב”ר כאן.

(4) כה, יא.

כבר בהיות אברהם בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה, היו לא רק בגדר „זקנים“ אלא גם „באים בימים“⁸ – שמלאו כל ימיהם, דהיינו כל הימים⁹ אשר הוקצבו להם¹⁰ (ומה שבפועל האריכו ימיהם יותר, ה' מצד ברכת הקב"ה שברך אותם).

ונמצא, שמצד הטבע, ללא ברכת הקב"ה, כבר בהיותו בן ק"ה הגיע יצחק למספר השנים הגדול ביותר הראוי לו מצד „פרק אבותיו“: חמש שנים יותר ממאה השנים אשר הוקצבו (ללא הברכה) לאביו (כי פירוש „פרק אבותיו“ הוא הפרק שלהם¹¹ – ולא ברכת בעל הברכות).

וממילא – הן אליבא דאמת והן לפי דעתו של יצחק, הוסיפה ברכת הקב"ה שנים רבות ביותר לשנותיו של יצחק; בדיוק כמספר השנים אשר הוסיפה ברכת הקב"ה לחיי אביו:

בפועל חי יצחק ק"פ שנה – ובזה הוסיפה ברכת הקב"ה ע"ה שנה על מספר ק"ה שנה, שהוא הגדול ביותר שה' מגיע אליו מצד הסדר הרגיל (חמש שנים יותר ממאה השנה שהוקצבו לאביו) – והרי זה מספר השנים המדוייק שנוסף ע"י הברכה לאברהם אביו, שחי קע"ה שנה: ע"ה שנה למעלה מהמאה הקצובות לו, כנ"ל.

ג. אמנם לכאורה, גם לאחר ביאור רש"י בפירושו, עדיין הקושיא במקומה עומדת: בודאי הביאה הברכה שבירך הקב"ה את יצחק להוסיפה בפרטי חייו, וכל-שכן בעצם החיים גופא – הוסיפה באריכות ימים, יותר מאשר ה' צריך לחיות מצד הטבע. וא"כ, מאחר שאפילו ע"פ הסדר הרגיל מגיע אדם לגיל הסמוך לפרק אבותיו, הרי בודאי הוסיפה הברכה שברך הקב"ה את יצחק שנים יתירות על מספר השנים דפרק אבותיו. וקשה:

(א) מדוע לא חי יצחק יותר מק"פ שנה? הלא מספר שנים זה אינו גדול ממה שמגיע גם ע"פ דרך הטבע – ואי' ההוסיפה דאריכות ימים הצריכה לבוא מצד ברכת ה'?

(ב) וכן יש להקשות גם על אמירת יצחק כבר בהיותו בן קכ"ג „לא ידעתי יום מותי“: מאחר ששנותיו אז עולות למספר השנים הקטן ביותר שהי' צריך לחיות ע"פ הסדר הרגיל בטבע (חמש שנים פחות מן הקצר שב„פרק אבותיו“) והברכה בוודאי הוסיפה משהו למספר שנים אלו – מדוע אמר כבר בהיותו בן קכ"ג „לא ידעתי יום מותי“?

ד. והביאור בזה:

יותר כמו – בשרה שמתה מפני בשורת העקדה (פרש"י כג, ב).

(7) לכאורה אפ"ל, שמצד הטבע נקבע ליצחק ה' שנים פחות מאביו, או (יתירה מזה) לפי פרק אמו (ובזה גופא – ה' שנים פחות מאמו) – והברכה הוסיפה עד ה' שנים יותר מאביו – שלימות הטבע,

אבל דוחק גדול הוא לומר שברכת ה' (בעל הברכות) היתה רק במדה שמתאימה גם ע"פ טבע, ולא יותר.

219

(8) וירא ית, יא.

(9) ובזח"א (רכד, א) מוסיף שנתלבש בכל הימים. וראה תו"א פ' ח"ש. ובכ"מ.

(10) וצע"ק ממש"נ באברהם פעם נ' בא ימים

(ח"ש כד, א).

(11) כולל גם מאורעות וסיבותיהם שבחיייהם

– ראה הערה 6.

220 אריכות ימיו בזהירות זו גרידא – שכל ימיו נזהר מלהסתכל בדמות אדם רשע.

הרי, שר' יהושע בן קרחה סבר שהזהירות מלהסתכל בדמות אדם רשע כשלעצמה שקולה כנגד כמה ענינים המביאים לאריכות ימים. ומכלל הן אתה שומע לאו: המסתכל בפני אדם רשע, גורם לו הדבר גירעון באריכות ימים.

ובזה מיושב מה שיצחק חי ק"פ שנה בלבד – כיון שלא נמנע מלהסתכל בדמותו של עשו; ואמנם לא ידע שרשע הוא, ומכל מקום גרמה¹⁴ ההסתכלות שיוגרע ממספר קפ"ה שנה הראוי לו הענין דסמוך לפרק אביו (ה' שנים) – וברכת ה' פעלה שיאריך ימים כפי „פרק אביו“¹⁵.

ו. בפירוש רש"י יש גם „יינה של תורה“¹⁶:

הטעם הפנימי לחששו של יצחק שמא מספר שנותיו יהי פחות בה' שנים מ„פרק אמו“ – האופן המועט ביותר ע"פ סדר הטבע (ויתר על כן: ב„פרק אמו“ גופא החשיב רק את קכ"ז השנים שחי בפועל, מבלי הבט על כך שנאמת היתה צריכה להאריך ימים יותר, ורק בסיבת העקידה „פרחה נשמתה“¹⁷) – הוא לפי שיצחק במדרגתו הוא בקו

וכמו כן לפי דעתו של יצחק, שחש שמא מספר שנותיו יהי קצר בחמש שנים מ„פרק אמי“ – הנה החשבון בזה הוא, שהברכה כבר הוסיפה לו כמספר אשר הוסיפה לאמו: לשרה הוקצבו תשעים שנה, ולאחר הברכה חי קכ"ז שנה – היינו ל"ז שנים נוספות; וכמו כן יהי יצחק צריך לחיות (לפי דעתו, וללא הברכה) רק פ"ה שנה (חמש שנים פחות מאמו), וכיון שהברכה הוסיפה לשנות אמו רק ל"ז שנה – לפיכך התחיל גם הוא לדאוג לאחר שנת הקכ"ב לחייו – בהיותו בן קכ"ג.

ה. אמנם עדיין יש להקשות: לעיל כתב רש"י¹², שאברהם נפטר חמש שנים קודם זמנו בגלל ברכה אחרת של הקב"ה אליו, „תבוא .. בשיבה טובה“, כדי שלא יראה ביציאתו של עשו לתרבות רעה. וא"כ, כיון שאברהם חי צריך לחיות ק"פ שנה מצד הברכה הראשונה, נמצא, שיחד עם ברכת הקב"ה בנוסף לחמש שנים לאחר פרק אביו, יהי לו ליצחק לחיות קפ"ה שנה ולא ק"פ בלבד.

וזאת מיישב רש"י ברמז בהוספת הענין ד„אמר ר' יהושע בן קרחה“:

בגמרא¹³ מסופר אודות כמה תנאים שנשאלו „במה הארכת ימים“, וכל אחד מהם הזכיר כמה ענינים אשר בהם היתה לו זהירות מיוחדת, ובגללם זכה לאריכות ימים. ואף לר' יהושע בן קרחה נשאלה שאלה זו „במה הארכת ימים“, והשיב: „מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע“, היינו שקישר את

14 ראה מגילה שם (כה), א. ועד"ז בתחומא וכו' עה"פ): „ר"א אמר ענינו כהות שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהין ענינו מראות משום דאסתכל בעשו הרשע“ – אף שיצחק לא ידע כו'.

15 להעיר מפרש"י בריש הסדרה „צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם“, ומפרש"י כה, ל.

16 היום יום ע' כד.

17 פרש"י ח"ש כג, ב.

12 לך טו, טו. פרשתנו שם.

13 מגילה כז, ב ואילך.

וזוהי הוראה בעבודתו של כל אחד מבני ישראל – שהרי יצחק הוא אחד האבות של כל אחד מישראל, ועל כן יש בכל אחד מעניניו של יצחק²⁰: גם כאשר יהודי עומד בהנהגה דקו הגבורה, ולכן מחמיר וכו', צריך הדבר להיות רק בנוגע לעצמו. ואילו כלפי הזולת, עליו לנהוג בקו החסד, להתייחס אליו במדת הטוב ולהשפיע לו טובה ביד רחבה, ללא צמצומים והגבלות כלל, עד למדה הנעלית ביותר – „מטל השמים“ ו„משמני הארץ“.

הגבורה, ולכן הביט על כל העינים ומדדס לפי מדת הגבורה.

אלא שזו היתה הנהגתו של יצחק רק כלפי עצמו, ואילו בעת שברך את הזולת, היתה ברכתו לפי האופן הנעלה ביותר דהיפך (הגבורה ו)הצמצום, וכללה בתוכה הן את העינים ד„שמים“ והן את העינים ד„ארץ“, ובהם גופא „מטל השמים ומשמני הארץ“¹⁸ – ברכות הנעלות יותר אף מברכת יעקב לבניו ומברכת משה לישראל¹⁹.

(משיחות ש"פ תולדות
וש"פ וישלח תשכ"ח)

(20) תו"א ר"פ וארא.

(18) פרשתנו כז, כח. וראה תו"א ד"ה ראה ריח בני. תו"ח ד"ה ויתן לך. אוה"ת שם. ובכ"מ.
(19) סידור שער התקיעות (רמז, ב).

